

Dr. Telkes József részére

[...]

Tisztelt Uram!

Konzultációs beadványában a www.halapenz.hu domain néven elérhető honlap működését érintő adatvédelmi kérdésekre várja válaszat. A honlap informatikai és tartalmi jellegzetességei a következők:

1. A honlap, illetve a mögötte álló informatikai háttér nem hoz létre adatbázist az orvosok nevével, munkahelyével és a hálapénz összegével. A rendszer a személyes tapasztalaton alapuló információk megosztásán alapul, ezért az információkat nem egy központi adatbázisból, hanem a forrás gépéről tölti le a felhasználó.
2. Az információcsere két fél között zajlik, annak ténye és tartalma a nyilvánosság számára nem, de a regisztrált tagok számára hozzáférhető. A honlap az **információs kereslet** tartja nyilván egy kérdés formájában, és aki erre a **keresletre** kíván reagálni, az a feladót közvetlenül megkeresheti és válaszolhat a kérdésre. A honlap a **kereslet** mellett az arra adott válaszok számát és azok forrását tárolja, így a **tapasztalatot** más regisztrált tag is lekérheti.
3. Az orvosi ellátásról szóló vélemények, tapasztalatok cikkekbe rendezve, hierarchikus témabeosztás szerint találhatók. A **tapasztalat tudásbázis** gyarapodását egy pontrendszer segíti, arra motiválva a tagokat, hogy tapasztalataikkal bővítsék a honlapot.
4. A honlap szolgáltatásait csak regisztrált tagok vehetik igénybe, akik az úgynevezett referenciaszolgálat keretei között jutottak be a rendszerbe. Ennek az a lényege, hogy a zárt, bizalmon és felelősségen alapuló rendszer csak egy regisztrált tag (a későbbi mentor) közvetítésével nyílik meg az új tag számára. A tagság, és a tagsággal együtt járó lehetőségek, úgymint tapasztalatcsere vagy a tagok közti kommunikálás ezért csak egy viszonylagosan zárt közösség számára érhető el.

A vázoltak alapján az alábbi megállapítások tehetők:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) szerint személyes adat a meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, ideértve az adatból levonható, érintettre vonatkozó következtetést is [Avtv. 2. § 1. pont].

A fenti értelmezés meglehetősen tág, ezért egy meghatározott természetes személyhez köthető vélemény személyes adat jelleget is ölthet. Kérdéses, hogy ilyen esetekben az Avtv. személyes adatok kezeléséről szóló rendelkezéseit alkalmazni kell-e, vagy mindezeket félretéve a szabad véleménynyilvánítás alkotmányos alapjog gyakorlásának mezejére lépünk.

A sajtó és az elektronikus média a véleményalkotáshoz szükséges információszerzésnek, tájékozódásnak, tájékoztatásnak, valamint a véleménynyilvánításnak az eszköze. Az Alkotmány deklarálja: a Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra, továbbá arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze [Alk. 61. § (1) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ennek a jognak kitüntetett szerepe van, de ez nem jelenti annak korlátozhatatlanságát. A véleménynyilvánítás lehetősége és ténye védett, annak tartalmára tekintet nélkül. Az Alkotmány a szabad kommunikációt biztosítja, de az alapjog gyakorlásának külső korlátai vannak, melyek előtt meghátrálni kénytelen. Az alapjogi mezsgye külső határai az emberi méltósághoz, a becsülethez és jóhírnévhez való jog [ABH. 36/1994. (VI. 24.)].

A szabad véleménynyilvánítás gyakorlásának célja, hogy az egyén véleményt alkothasson, azt másokkal közölje, mások véleményét formálja, a közérdekű információkat szabadon terjessze, véleményével aktívan részt vegyen közügyek nyilvános megvitatásában, valamint ideértendő az egyén tájékozódáshoz, az információs szabadsághoz való joga is.

A különböző élettapasztalatok megosztása egy közösségi vagy egy internetes fórumon a véleménynyilvánítás szabadságához tartozik és az adatvédelem oldaláról meglehetősen szűk területen értelmezhető. Ha a hozzászólásban az egyén értékítélete fejeződik ki, azaz személyes gondolatait vagy meggyőződését osztja meg másokkal, akkor az adatvédelemnek nincsen relevanciája. Az értékítéletben kifejeződő minősítések a szubjektum gondolati termékei, azok egy objektív adatvédelmi kritérium mentén nem vizsgálhatók. Adatvédelmi szempontból azok a tényállítások és kijelentések bírnak jelentőséggel, amelyekkel az egyén olyan adatokat közöl, vagy olyan tényekre utal, amelyek egy természetes személlyel közvetlenül vagy közvetetten kapcsolatba hozhatók. Ilyen esetekben a személyes adatok kezelésére vonatkozó adatvédelmi szabályokat alkalmazni kell.

A honlap működési elveinek kialakításakor azt kell szem előtt tartani, hogy a hozzászólások tartalma ne sértsen személyiségi jogokat, és a személyes adatok védelméhez fűződő jog se sérüljön. Ez a tartalmak moderálásával és a törvények előírásainak megfelelő szerkesztési elvekkel biztosítható.

Beadványában vázoltak szerint a témabeosztás egy-egy meghatározott orvossal kapcsolatos tapasztalatokra épít, ez azonban nemcsak az orvos személyes adatainak jogellenes kezelését eredményezheti, hanem sértheti az orvos emberi méltósághoz, becsülethez és jóhírnévhez való személyiségi jogait is. Az adatvédelemmel és a becsületvédelemmel harmonizáló javaslataim a következők:

1. A brainstorming (ötletbörze), és a honlap egyéb, a kommunikáció lehetőségét hordozó oldalain a személyiségi jogsértést elkerülendő ajánlatos a tapasztalatcserét a speciális élethelyzetre (a vizsgált esetben terhesség és szülés) vagy

az egészségügyi intézményre kihegyezni. Az elterjedt gyakorlatnak megfelelően a jogsértő tartalmakat moderálással el kell távolítani.

2. A személyes adatokat is igénylő információs kereslet és kínálat találkozásának hatékony és jogszerű módja, ha a találkozási pont nem a széles vagy szűkebb nyilvánosság előtt történik, hanem az érintett felek közvetlen kommunikálnak egymással (e-mailen, telefonon, vagy úgynevezett privát-chaten). Ez utóbbi azért szükséges, mert az adatvédelem a jogalap tekintetében nem differenciál az adatkezelési műveletek között. Ezért a személyes adatok zárt közösség (adattovábbítás) vagy széles nyilvánosság számára való hozzáférhetővé tétele (nyilvánosságra hozatal) egyaránt az érintett hozzájárulásához vagy törvényi felhatalmazáshoz kötött [Avtv. 3. § (1) bekezdés]. De az adatkezelési művelet céljában rejlő különbség a nyilvánosság szintjeinek eltérő megítéléshez vezethet. A törvény szerint nem kell alkalmazni a rendelkezéseit azokra az adatkezelésekre, amelyeket természetes személy kizárólag saját személyes céljainak szolgálatában végez [Avtv. 1/A. § (3) bekezdés]. Noha ezek a magánjellegű adatkezelések is ♦ példának okáért telefonkönyv vezetése, elektronikus levelezés folytatása, és címek cseréje ♦ személyes adatok gyűjtésével, tárolásával, továbbításával járnak, mégsem alkalmazhatók az Avtv. szabályai, mert az adatkezelés célja valamely személyes életszükséglet, igény kielégítését szolgálja. Ennek a magánjellegű adatkezelésnek a határa ott ér véget, ahol az érintett a személyes céljait meghaladva végez az általa kezelt adatokkal adatkezelési műveleteket.

A fórum struktúráját illetően ezért álláspontom az, hogy a szabad véleménynyilvánítás technikai kereteit a személyiségi jogok maximális védelme érdekében úgy kell kialakítani, hogy a ♦ nyilvánosság ♦ (az összes tag) számára nyitott beszélgetések és a személyes adatokat is igénylő (például egy konkrét orvossal kapcsolatos) tapasztalatcserék különböző kommunikációs csatornákon történjenek. Ez utóbbi ugyanis az Avtv. hatálya alá nem tartozó magánjellegű adatkezelés, ha az érdekelt személyek közti kölcsönös és direkt üzenetváltáson, információcserén alapul. Ha ez a privát beszélgetés mások számára is hozzáférhető ♦ a vizsgált ügyben a forrás számítógépéről letölthető ♦, akkor az Avtv. szerinti adatkezelési műveleteket folytatnak a tagok.

3. Az Avtv. 2. § 8-9. pontja szerint adatkezelő az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely a személyes adatok kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre (beleértve a felhasznált eszközt) vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja, vagy az általa megbízott adatfeldolgozóval végrehajtatja. Adatkezelés pedig az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása.

Adatkezelő a honlap üzemeltetője és szerkesztője, ha személyes adatokat tartalmazó adatállományt kezel, és az adatállományt a nyilvánossághoz közvetíti azzal a céllal, hogy az abban tárolt személyes adatok mások számára elérhetők és kutathatók legyenek. A beadványban vázolt technikai leírás alapján a tapasztalatokat tartalmazó fórum az adatok fizikai elhelyezkedésétől függetlenül adatbázisnak minősül, ha

személyes adatok szervezett gyűjteménye, amelyben az adatok tetszőleges szempontok szerint rendszerezhetők, tárolhatók és visszakereshetők. Az adatok forrásának (lásd felhasználói számítógépek közötti) fizikai megosztása ellenére is adatbázis az adatállomány, ha a fenti ismérveknek megfelel.

4. Végezetül engedje meg, hogy kitérjek a személyiségi jogok sérelmének büntetőjogi és polgári jogi jogkövetkezményeire. A becsületvédelem büntetőjogi eszközei a nyilvánosság bizonyos mértékét tényállási elemnek tekintik, ezért a büntetőjogi felelősség megállapításánál releváns, hogy a sérelmes közlésről milyen széles körben szereztek tudomást. A polgári jogi jogvédelmi eszközök között [Ptk. 84. §] a kártérítési igény megalapozásához szükséges annak igazolása, hogy a sérelem következtében a sértett életkörülményeiben hátrányos változás következett be. Ennek bizonyítását szolgálhatja az a tény, hogy az internetes fórum milyen közönség előtt nyilvános, és milyen széles tömegek számára hozzáférhető.

A honlap egyes részeinek felépítése, valamint a működését biztosító informatikai háttér kialakítása során kérem, vegye figyelembe észrevételeimet. A személyes adatok védelméhez fűződő jog mindenkit megillető alkotmányos alapjog, melynek érvényesülnie kell a véleménynyilvánításnak teret adó fórumon is.

Mindazonáltal üdvözlöm egyedülálló kezdeményezését, mellyel a hazai egészségügy helyzetének javítása érdekében a társadalmi konzultáció és vita felé nyitást szorgalmazza.

Budapest, 2005. május 4

Dr. Péterfalvi Attila